

Sygn. akt I ACa 801/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Ewa Tkocz
Sędziowie :	SA Joanna Kurpierz SO del. Ewa Solecka (spr.)
Protokolant :	Magdalena Bezak

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa K. F.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 21 maja 2015 r., sygn. akt I C 712/13

1) oddała obie apelacje;

2) przyznaje adwokat M. K. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach kwotę 166 (sto sześćdziesiąt sześć) złotych, w tym 31 (trzydzieści jeden) złotych podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Ewa Solecka	SSA Ewa Tkocz	SSA Joanna Kurpierz
----------------------	---------------	---------------------

I ACa 801/15

UZASADNIENIE

Powód K. F. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego w (...) zapłaty kwoty 80.000 zł. Powództwo zostało następnie dwukrotnie rozszerzone i ostatecznie powód domagał się kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda oraz dalszej kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w postaci cierpień fizycznych i psychicznych, pogorszenie stanu zdrowia, a ponadto zasądzenia kosztów postępowania.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach:

1. zasądził od pozwanego Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego w (...) na rzecz powoda K. F. kwotę 5.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 maja 2015 roku;
2. w pozostałym zakresie powództwo oddalił;
3. zniósł pomiędzy stronami koszty postępowania;
4. zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach na rzecz adwokata M. K. kwotę 147,60 zł w tym kwotę 27,60 zł (tytułem podatku od towarów i usług za udzielenie powodowi pomocy prawnej z urzędu.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd oparł na następujących ustaleniach i zważeniach:

K. F. od dnia 14 listopada 2012 roku przebywał w Areszcie Śledczym w (...). Powód w 1990 roku był po raz pierwszy hospitalizowany w oddziale (...) i rozpoznano u niego osobowość o cechach nieprawidłowych w okresie dekompensacji. Był wielokrotnie hospitalizowany na oddziałach psychiatrycznych i aktualnie cierpi na zaburzenia depresyjne o złożonej etiologii (reaktywne na podłożu organicznym) z okresowymi dekompensacjami psychotycznymi. O chorobie powoda wiedziała administracja Aresztu Śledczego w (...). W trakcie pobytu w tym areszcie powód dwukrotnie został osadzony w warunkach przeludnienia tj. bez zachowania normy 3 m⁽²⁾ powierzchni mieszkalnej celi na osadzonego. W okresie od 29 listopada 2012 roku do 27 grudnia 2012 roku powód został osadzony w celi numer (...) oddziału (...) o powierzchni 29,1 m⁽²⁾, która przeznaczona jest do pobytu 9 osadzonych. W tym okresie przebywało w niej od 14 do 11 osób. W trakcie pobytu w celi numer 3 zostały w stosunku do powoda wydane decyzje Dyrektora Aresztu Śledczego w (...) z dnia 29 listopada 2012 Nr (...) w sprawie umieszczenia osadzonego na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia przypadająca na osadzonego wynosi poniżej 3 m⁽²⁾ oraz numer (...) z dnia 13 grudnia 2012 roku, która została wydana po uzyskaniu zgody sędziego penitencjarnego .

W trakcie pobytu powoda w celi numer (...) oddziału (...) cela ta posiadała wydzielony kącik sanitarny, w którym znajdowała się muszla klozetowa oraz umywalka. Kącik ten oddzielony był murkiem o wysokości 1,4 m i posiadał drzwi. Do umywalki doprowadzona była bieżąca woda. Cela ta posiada dwa okna oraz wyposażona jest w oświetlenie świetlówkowe. W celi znajduje się wentylacja grawitacyjna. W okresie gdy powód w niej przebywał cela była w złym stanie, na suficie znajdował się grzyb, w celi unosił się smród z kącika sanitarnego. Osadzeni nie mieli odpowiedniej ilości miejsc do spożywania posiłków i część osadzonych musiała jeść ciepłe posiłki na łóżkach, lub czekać aż zwolnią się miejsca przy stole, co powodowało stygnięcie posiłków.

Powód ponownie został osadzony w warunkach przeludnienia w celi numer (...) oddziału (...)w okresie od 17 marca 2014 roku do 14 kwietnia 2014 roku. Osadzenie to nastąpiło na podstawie decyzji Dyrektora Aresztu Śledczego w (...) z dnia 17 marca 2014 roku numer (...) i 26 marca 2014 roku nr (...). Druga z tych decyzji została poprzedzona zwróceniem się o zgodę do sędziego penitencjarnego, który zgodę taką wyraził. Warunki w tej celi także były złe. Cela przeznaczona była do pobytu ośmiu osób, a przebywało w niej dwanaście. W celi panował ścisk, brak było możliwości poruszania się, nie było możliwości spożywania posiłków przy stołach przez wszystkich osadzonych. W kąciku sanitarnym znajdował się grzyb, a wentylacja z kącika była wyprowadzona do celi mieszkalnej .

W trakcie osadzenia w pozwanej jednostce powód starał się o uzyskanie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności i powoływał się na chorobę psychiczną oraz konieczność leczenia w warunkach wolnościowych. Wnioski w tym zakresie zostały rozpoznane negatywnie (okoliczność bezsporna).

Z uwagi na wypowiedziane przez powoda groźby podjęcia próby samobójczej, był on poddany wzmożonej kontroli oraz pomocy psychologiczno-psychiatrycznej. Miał przepisane leki, których nie zażywał, gdyż w trakcie kontroli w dniu 1 maja 2014 roku znaleziono u niego 70 tabletek C.. Powód także okresowo odbywał rozmowy z wychowawcą i nie skarżył się na ogół na warunki bytowe i zachowanie współosadzonych. Powód składał szereg skarg na warunki osadzenia, pomoc lekarską i psychologiczną i domagał się udzielenia mu przerwy w odbywaniu kary oraz podjęcia leczenia w warunkach wolnościowych

Powód cierpi na zaburzenia osobowości i zaburzenia depresyjne o złożonej etiologii z okresowymi dekompensacjami psychotycznymi. Może on jednak przebywać w zakładzie karnym pod warunkiem możliwości systematycznego leczenia psychiatrycznego i korzystania z porad terapii psychologicznej, co miał u pozwanego zapewnione. Powód wykazywał w areszcie postawę roszczeniową i nie nastąpiła u niego znacząca dekompensacja stanu psychicznego.

Wobec takich ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy wskazując, że powód wywodził swoje roszczenie z art. 24 § 1 k.c. i art. 448 k.c. w związku z art. 417 k.c. stwierdził, iż zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności stanowi jedno z zasadniczych wymagań demokratycznego państwa prawnego, będące przedmiotem uregulowań o charakterze konstytucyjnym i międzynarodowym. Zatem to na Państwie ciąży obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku

W ocenie Sądu pozwany nie obalił domniemania bezprawności swego postępowania wobec powoda odnośnie pobytu do dnia 29 listopada 2012 roku do 27 grudnia 2012 roku i od 17 marca 2014 roku do 14 kwietnia 2014 roku, gdy powód był osadzony w warunkach przeludnienia. Co prawda, przepisy prawa dopuszczały możliwość umieszczenia osadzonych w warunkach przeludnienia na czas określony i pozwany spełnił formalne wymogi z art. 110 § 2b kkw, to jednak warunki te w przypadku powoda miały charakter nadmiernej represji i poniżającego traktowania. Pozwany winien był wykazać, iż w konkretnej sprawie zaistniał szczególnie uzasadniony wypadek i że nie było możliwości rozlokowania osadzonych w sposób bardziej racjonalny i zapewniający im odpowiedni metraż. Samo przeludnienie jednostek penitencjarnych, mające charakter powszechny w skali ogólnopolskiej, nie jest, wystarczające z tego punktu widzenia i nie jest nawet przyczyną, lecz efektem innych zjawisk. Zgodnie z art. 4 § 1 k.k.w. kary pozbawienia wolności i środki karne winny być wykonywane w sposób humanitarny i z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego.

Sąd Okręgowy uznał, że powód częściowo wykazał zasadność swoich roszczeń. Uznać trzeba, iż ograniczenia i dolegliwości związane z osadzeniem go bez zachowania minimalnych norm powierzchni przypadających na jedną osobę w przedmiotowej jednostce w przypadku powoda przekroczyły niezbędne minimum, powodując powstanie po jego stronie krzywdy. Pozwany umieszczając powoda w Areszcie Śledczym w (...) w celach bez zapewnienia minimalnych norm powierzchni ze znacznym stopniem przeludnienia, bezprawnie naruszył jego dobro osobiste w postaci godności i prawa do godnego odbywania kary w stopniu, który uzasadnia przyznanie powodowi zadośćuczynienia na podstawie art. 24 k.c., art. 448 k.c. w zw. z art. 417 k.c. W pozostałych okresach powód nie był osadzony w warunkach przeludnienia i nie została wobec niego naruszona norma 3 m² na osadzonego. Samo odczucie, iż cele są ciasne i nie zapewniają wystarczającego komfortu nie może stanowić podstawy uznania bezprawności działania pozwanego.

Przeprowadzone postępowanie nie potwierdziło natomiast, iż na skutek pobytu w warunkach przeludnienia wystąpiło znaczące pogorszenie stanu psychicznego powoda.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, żądana wysokość zadośćuczynienia znacząco przekraczała rozmiar doznanej krzywdy. Sąd wycenił ją na kwotę 5.000 zł, co stanowi wartość ekonomicznie odczuwalną przez powoda i w pełni rekompensuje mu doznaną krzywdę. Powód nie potrafił w żaden sposób określić jakie przesłanki legły u podstaw

określenia kwoty żądanej pozwem i zasłaniał się koniecznością stosowania nieokreślonych leków i terapii. Nie wykazał również aby naruszenie dóbr osobistych było dla niego szczególnie dotkliwe, co stanowiłoby podstawę do określenia zadośćuczynienia wyższych rozmiarów. Powództwo w pozostałym zakresie zostało zatem oddalone.

O kosztach procesu orzeczono na zasadzie art. 100 zdanie pierwsze k.p.c.

Powód wniósł apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w części oddalającej roszczenie powoda ponad kwotę 5.000,00 zł, tj. w zakresie pkt. 2 .

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a

mianowicie:

- art. 217 § 2 k.p.c. poprzez dopuszczenie dowodu z zeznań świadków T. G. oraz K. M. pomimo, iż wniosek strony pozwanej w tym zakresie był spóźniony, albowiem świadkowie ci zostali powołani przez stronę pozwaną dopiero w piśmie procesowym z dnia 21 maja 2014 roku, na okoliczność warunków sanitarno - bytowych oraz wyposażenia cel, które to okoliczności pozwany kwestionował od początku trwania sporu, a zatem był obowiązany powołać wniosek

oprzeprowadzenie dowodu z zeznań w/w. osób już w odpowiedzi na pozew z dnia 17 grudnia 2013 roku, zaś zaniechanie temu obowiązkowi spowodowało zaistnienie prekluzji dowodowej;

- art. 233 § 1 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i przyjęcie niepoprawnych logicznie i niezgodnych z doświadczeniem życiowym wniosków, prowadzących do konkluzji, iż powód nie doznał krzywdy oraz nie naruszono jego dóbr osobistych w stopniu uzasadniającym jego żądanie, podczas gdy prawidłowa ocena zakresu i stopienia naruszenia dóbr osobistych i doznanej krzywdy, uzasadniają przyznanie powodowi zadośćuczynienia pieniężnego w żądanej przez niego wysokości;

- **art. 356 k.p.c. w zw. z art. 354 k.p.c. zw. z art. 217 § 1 k.p.c. oraz art. 236 k.p.c.**

poprzez brak postanowienia dowodowego Sądu I instancji co do wniosku strony powodowej o zwrócenie się do Zakładu Karnego w N. o przedłożenie książeczki zdrowia powoda, celem ustalenia jego stanu zdrowia, a w szczególności istnienia zalecenia do przebywania powoda w małej, spokojnej celi, a to ze względu na jego stan zdrowia.

2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na:

przyjęciu, iż stopień i zakres naruszonych dóbr i doznana krzywda powoda nie przybrała takiego rozmiaru, który uzasadniałby zasądzenie zadośćuczynienia w żądanej przez powoda wysokości;

- niedostatecznym uwzględnieniu, iż niedogodności których doznał powód w związku z osadzeniem go w celach o nieprawidłowym standardzie oraz o powierzchni mniejszej niż to wynika z normy określonej w art. 110 § 1 k.k.w., nie dotyczą go w znacznie większym stopniu, aniżeli innych osób pozbawionych wolności, a to na skutek istnienia schorzeń i problemów ze zdrowiem psychicznym powoda;

- przyjęciu, iż pomiędzy krzywdą powoda, tj. jego cierpieniem fizycznym, psychicznym

i pogorszeniem kondycji, a bezprawnym działaniem pozwanego, prowadzącym do naruszenia dóbr osobistych powoda, nie zachodzi związek przyczynowy, uzasadniający zasądzenie żądanego przez powoda zadośćuczynienia;

- pominięciu przy określaniu wysokości należnego powodowi zadośćuczynienia, konieczności zapewnienia powodowi możliwości właściwego leczenia i opieki w przyszłości, po opuszczeniu aresztu śledczego, co umożliwiłoby mu powrót do zdrowia oraz złagodziło skutki doznanych cierpień.

3. naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności:

- art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że ostateczna kwota zadośćuczynienia na rzecz powoda jest odpowiednia do stopnia naruszenia jego dóbr osobistych, a to w skutek nieprawidłowego określenia przez Sąd I instancji rozmiarów naruszenia dóbr osobistych powoda i skutków związanych z odbywaniem kary pozbawienia wolności, w szczególności bez należytego uwzględnienia, iż schorzenie powoda w stopniu znacznym zwiększa dolegliwości związane z osadzeniem w celach o nieprawidłowym standardzie oraz o powierzchni mniejszej niż to wynika z normy określonej w art. 110 § 1 k.k.w., a także bez należytego wzięcia pod uwagę sytuacji osobistej i majątkowej powoda;
- art. 444 § 1 k.c. w zw. z art. 445 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na uznaniu, że ostateczna kwota zadośćuczynienia jest wystarczająca za doznaną przez powoda krzywdę, podczas gdy w niniejszej sprawie krzywda powoda

podlegająca rekompensacie sprowadza się nie tylko do jego negatywnych odczuć związanych z przebywaniem w celach do tego nieprzystosowanych i przeludnionych, ale i wynika z obiektywnej konieczności dostosowania warunków odbywania kary do jego sytuacji zdrowotnej i złej kondycji psychicznej, czego pozwany nie uczynił;

-art. 110 § 4 kodeksu karnego wykonawczego, poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy zgodnie z brzmieniem w/w. przepisu przy umieszczaniu skazanego w celi mieszkalnej bierze się pod uwagę w szczególności: zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne, co miało wpływ na określenie bezprawności działań strony pozwanej oraz stopnia i zakresu naruszonych przez powoda dóbr osobistych oraz doznanej krzywdy.

Mając powyższe na uwadze, powód wniósł :

1. o zmianę wyroku Sądu I instancji co do jego pkt. 2, poprzez zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - Dyrektora Aresztu Śledczego w (...) na rzecz powoda K. F. kwoty w wysokości 175.000,00 zł, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda, tj. jego godności, prawa do godziwego traktowania, prawa do intymności, prywatności, spowodowane przebywaniem w przeludnionych i pozbawionych prawidłowych warunków socjalno - bytowych celach mieszkalnych w Areszcie Śledczym w (...) oraz tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, tj. cierpienia psychiczne i fizyczne, pogorszenie stanu zdrowia powoda, spowodowane jego przebywaniem w przeludnionych i pozbawionych prawidłowych warunków socjalno - bytowych celach mieszkalnych w Areszcie Śledczym w (...);

2. zwolnienie powoda od opłaty sądowej od apelacji;

3. o zasądzenie od pozwanego kosztów udzielonej powodowi pomocy prawnej z urzędu za I i II instancję w podwyższonej wysokości 150 % stawki podstawowej, które to koszty nie zostały w całości ani w części pokryte;

ewentualnie:

4. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Pozwany zaskarżył przedmiotowy wyrok apelacją w części, tj.: w punkcie 1., uwzględniającym powództwo co do kwoty 5 000,00 zł (pięciu tysięcy złotych) oraz w punkcie 3., co do kosztów procesu.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie sprzecznych z materiałem dowodowym oraz zasadami logicznego rozumowania ustaleń faktycznych, jakoby pozwany dopuścił się względem powoda bezprawnych działań lub uchybień w związku z zapewnieniem powodowi odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności oraz opieki zdrowotnej, jak również aby powód doznał krzywdy w związku z takimi okolicznościami,

2) art. 448 k.c. w zw. z art. 417 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na zasądzeniu na rzecz powoda zadośćuczynienia w sytuacji braku przesłanki bezprawności w działaniach lub zaniechaniach pozwanego oraz braku krzywdy powoda,

3) art. 102 k.p.c. poprzez zastosowanie go do wyniku sprawy, skutkujące nie obciążeniem powoda obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów postępowania w sytuacji gdy powód wystąpił z roszczeniem rażąco wygórowanym, przegrał sprawę w znacznej części.

W związku z powyższym pozwany wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. 1 oraz w pkt. 3 poprzez oddalenie powództwa w całości, tj. także co do kwoty 5 000,00 zł oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów postępowania za I instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, według norm przepisanych,

2) zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów postępowania za II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, według norm przepisanych.

Powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanego i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji powoda i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Obie apelacje były bezzasadne.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów apelacji powoda stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów, ani nie uchybił zasadom logiki i doświadczenia życiowego dokonując ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie.

Zarzut naruszenia art. 217 § 2 kpc przez dopuszczenie dowodów zeznań świadków T. G. i K. M., mimo iż wnioski pozwanego w tym zakresie były spóźnione był o tyle chybiony, iż sąd pierwszej instancji dokonał zgodnych z twierdzeniami powoda ustaleń o złych warunkach bytowych w celach Aresztu Śledczego w (...), w których przebywał powód i ustalenia Sądu w tym zakresie nie są przez powoda kwestionowane. Stały się one podstawą do uwzględnienia powództwa. Istotnie doszło do błędu proceduralnego polegającego na tym, że Sąd pierwszej instancji nie wydał postanowienia dowodowego co do wniosku powoda o zwrócenie się o jego książeczkę zdrowia. Uchybienie to nie wpłynęło jednak na wynik niniejszej sprawy. Sąd Okręgowy poczynił bowiem należyte i wystarczające dla rozstrzygnięcia sprawy ustalenia dotyczące stanu zdrowia powoda, długotrwałego okresu jego leczenia psychiatrycznego, rozpoznanych u niego schorzeń, wpływu warunków osadzenia na stan zdrowia powoda na podstawie obszernego materiału dowodowego, jakim dysponował w sprawie.

Wbrew twierdzeniom apelującego powoda, materiał dowodowy sprawy nie dał podstaw do przyjęcia, iż na skutek przebywania w przeludnionych i pozbawionych prawidłowych warunków bytowych celach mieszkalnych Aresztu Śledczego w (...) powód doznał pogorszenia stanu zdrowia, co uzasadniałoby przyznanie mu z tego tytułu zadośćuczynienia. W kwestii tej jednoznacznie i przekonująco wypowiedział się biegły z zakresu psychiatrii powołany w niniejszej sprawie lek. W. F. w opinii pisemnej i ustnej. Stwierdził on zdecydowanie, że w związku z przebywaniem w warunkach osadzenia u powoda nie nastąpiła znacząca dekompensacja stanu psychicznego. Biegły wskazał, że na przestrzeni od 1990 roku powód prezentuje dość spójny obraz objawów psychopatologicznych, a zatem nie stwierdził zaostżenia tych objawów w okresie pobytu w przedmiotowej jednostce penitencjarnej, a zwłaszcza podczas dwóch miesięcy pobytu w warunkach przeludnienia. Równocześnie biegły zdecydowanie stwierdził, że w okresowym nasileniu objawów chorobowych, jakie występują u powoda decydujący udział mają czynniki osobowościowe, a więc

cechy psychopatyczne w strukturze emocjonalnej powoda i czynniki reaktywne. Co do tych ostatnich, apelujący wywodził, iż zaliczają się do nich także warunki osadzenia. Jest to słuszny argument, jednakże nie sposób pominąć w tym kontekście innych okoliczności związanych z życiem osobistym powoda, jakie występowały w tym samym czasie i niewątpliwie powodowały pogorszenie jego stanu psychicznego. Z zapisów z rozmów psychologicznych z powodem, jakie miały miejsce w okresach jego pobytu w przeludnionych celach wynika, iż relacjonował on wówczas psychologowi, iż martwi się ciężką chorobą swej matki, która nie ma właściwej opieki ze strony rodzeństwa powoda, że nie zawsze może liczyć na wsparcie konkubiny, a córka przebywa za granicą. Ponadto powód bardzo martwił się tym, że nie uzyskiwał przerwy w odbywaniu kary (zapisy rozmów z psychologiem –k.159-164 akt).

Wobec powyższego, zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem art.444§1 kc w zw. z art.445§ 1 kc dotyczący uznania przez Sąd pierwszej instancji za wystarczającą zasądzoną kwotę zadośćuczynienia za pogorszenie stanu zdrowia był nieadekwatny, gdyż roszczenie o zadośćuczynienie na tej podstawie prawnej i faktycznej zostało słusznie oddalone w całości, wobec niewykazania doznania przez powoda krzywdy w postaci uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia.

Niewątpliwym jest natomiast to, iż schorzenie psychiczne powoda było okolicznością, która mogła potęgować jego negatywne odczucia związane z przebywaniem w przeludnionych celach, w złych warunkach bytowych - w porównaniu z innymi osadzonymi. Zgodzić się należy ze skarżącym, że administracja przedmiotowej jednostki penitencjarnej powinna była mieć na uwadze tę okoliczność i rozważyć, czy zachodzą warunki do tego, aby powoda z uwagi na jego predyspozycje zdrowotne nie umieszczać wśród tych osadzonych, którzy czasowo musieli przebywać w przeludnionej celi. Podkreślić jednak należy, że Sąd Okręgowy uwzględnił tę okoliczność. Jednoznacznie stwierdził ten Sąd, że doszło do naruszenia godności powoda i jego prawa do odbywania kary w godziwych warunkach. Na tej właśnie podstawie uznał Sąd pierwszej instancji roszczenie powoda o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych za słuszne co do zasady.

Nie zasługiwał na podzielenie zarzut, jakoby zasądzone na mocy art.448 kc w zw. z art. 24 §1 kc zadośćuczynienie było zbyt niskie. Co do wysokości przyznanego z tego tytułu świadczenia, podnieść należy, że ponieważ sąd meriti dysponuje pełną swobodą decyzyjną przy określeniu, jaka suma zadośćuczynienia zapewni w okolicznościach danej sprawy pełną rekompensatę krzywdy doznanej przez osobę poszkodowaną czynem niedozwolonym, w orzecznictwie panuje zgodny pogląd, że korygowanie przez sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może mieć miejsce tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie (por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 26 czerwca 2013 r. ,IACa 253/13,LEX nr 1353605). Zarzut niewłaściwego określenia wysokości zadośćuczynienia mógłby być uwzględniony, gdyby nie zostały wzięte pod uwagę wszystkie istotne kryteria, wpływające na tę postać kompensaty, bądź też gdyby sąd uczynił jedno z wielu kryteriów, decydujących o wysokości zadośćuczynienia, elementem dominującym (vide - wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2000 r. III CKN 536/98 ,LEX 6942276, z dnia 26 lipca 2001 r., II CKN 889/00, nie opubl., z dnia 18 kwietnia 2002 r. II CKN 605/00 , LEX 484718 i z dnia 26 września 2002 r. III CKN 1037/00, LEX 56905, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 2 lipca 2013 r.,I ACa 199/13, LEX nr 1339380). W okolicznościach niniejszej sprawy nie ma podstaw, by ocenić przyznane powodowi świadczenie jako zaniżone w stopniu rażącym, co dawałoby podstawę do zmiany jego wysokości w ramach kontroli instancyjnej. Powód przebywał w przeludnionych celach w okresach 28 i 29 dni, rozdzielonych kilkunastomiesięcznym pobytem w celach odpowiadających wymogom normatywnym co do powierzchni przypadającej na jednego osadzonego. Wynikająca z tego - niewątpliwa - uciążliwość godząca w dobra osobiste powoda, podobnie jak złe warunki sanitarne w celach, były powodem krzywdy, którą suma 5.000 zł należycie rekompensuje. W orzecznictwie przyjmuje się, że panująca w celi ciasnota narusza godność osadzonego gdy ograniczenie przypadającej na jednego osadzonego powierzchni mieszkalnej jest znaczne i długotrwałe. W niniejszym przypadku długotrwałość naruszenia nie miała miejsca, co rzutowało na wysokość zadośćuczynienia. Znamiennym jest, że w rozmowach z psychologiem, jakie odbył w okresach pobytu w przeludnionych celach powód w ogóle nie powoływał się na tę okoliczność w kontekście swego złego samopoczucia: 14 grudnia 2012 r. zgłosił pogorszenie stanu psychicznego lecz jako przyczynę wskazywał troskę o chorującą matkę i brak wiadomości o terminie posiedzenia w sprawie jego wniosku o przerwę w karze, w dniu 20 marca 2014 r. informował o poprawie nastroju wobec

dobrych efektów wsparcia farmakologicznego i zadowolenie z aktualnego składu osobowego celi, 16 kwietnia 2014 r., tuż po drugim okresie pobytu w warunkach przeludnienia, ujawnił nieznacznie obniżony nastrój, brak zamiarów suicydalnych (zapisy rozmów z psychologiem –k.166, 179, akt). Dodatkowo także wskazać należy, że powód sam przyczyniał się do pogorszenia swego stanu psychicznego, nie przyjmując zaleconych mu przez psychiatrę leków. Jak słusznie podniósł Sąd Okręgowy, powód nie był w stanie wyjaśnić, jakimi kryteriami się kierował określając wysokość swych żądań na łączną sumę 180.000zł. W swych zeznaniach akcentował przede wszystkim to, że po opuszczeniu zakładu karnego zamierza poddać się terapii psychologicznej i przyjmować pełnopłatne leki psychiatryczne nowej generacji. Także w apelacji powód argumentował, iż Sąd pierwszej instancji winien był uwzględnić konieczność zapewnienia powodowi możliwości właściwego leczenia psychiatrycznego po opuszczeniu jednostki penitencjarnej. Kwestia ta dotyczyła jednak roszczenia o zasądzenie zadośćuczynienia za uszczerbek na zdrowiu (które nie zostało uwzględnione), a nie zasądzonych świadczenia na mocy art.448 kc w zw. z art. 24 §1kc. Zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych w wysokości 90.000 zł, jakiego domagał się powód, było rażąco nadmierne; krzywda w rozmiarze, który uzasadniałaby świadczenie tak wysokie nie została udowodniona. Prawidłowo zatem Sąd pierwszej instancji stwierdził, że powód wykazał zasadność swych roszczeń tylko częściowo i w proporcji do tego określił zadośćuczynienie na kwotę 5.000 zł, którą ocenić należy jako adekwatną do krzywdy, jaka wynika z materiału dowodowego sprawy.

Tak więc, wszystkie zarzuty apelacji powoda uznać należało za pozbawione słusznych podstaw, wobec czego apelacja ta podlegała oddaleniu w całości.

Apelacja pozwanego także była niezasadna, wobec czego i ona nie mogła odnieść skutku.

Niesłuszny był zarzut przedawnienia roszczenia, który nie został zresztą w żaden sposób uzasadniony. Roszczenie wywodzone z art. 24 kc w związku z art. 448 kc jako roszczenie majątkowe podlega przedawnieniu w terminach określonych dla roszczeń deliktowych. Zgodnie z art. 442¹ § 3 kc, w razie wyrządzenia szkody na osobie, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od tych dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Trzyletni termin, w o którym mowa w powołanym przepisie jeszcze nie upłynął w chwili wniesienia powództwa, co nastąpiło w dniu 16 października 2013 roku (koperta –k.4 akt), albowiem szkoda będąca przedmiotem sprawy miała miejsce w okresie od listopada 2012 roku.

Nie można też podzielić zarzutu skarżącego pozwanego, iż domniemanie bezprawności działania zostało przez niego skutecznie obalone. Słusznie bowiem Sąd pierwszej instancji wskazał, iż w tym zakresie niewystarczające było samo stwierdzenie, że czasowe osadzenie powoda w warunkach przeludnienia było zgodne z obowiązującymi wówczas przepisami polskiego prawa karnego wykonawczego, a mianowicie nastąpiło na podstawie decyzji dyrektora jednostki penitencjarnej, przy powiadomieniu i akceptacji sędziego penitencjarnego. Zachowanie warunków formalnoprawnych nie zmienia jednak w okolicznościach niniejszej sprawy tego, że w przypadku powoda, z uwagi na stan jego zdrowia psychicznego, dwukrotne czasowe umieszczenie go w przeludnionej celi było represją nadmierną, wykraczającą poza normalne niedogodności wynikające z odbywania kary pozbawienia wolności.

Natomiast zarzut bezpodstawnego przyjęcia, iż przebywanie w Areszcie Śledczym w (...) spowodowało pogorszenie stanu zdrowia powoda był chybiony, gdyż Sąd Okręgowy takiej okoliczności nie przyjął za podstawę orzekania, przeciwnie, dokonał odwrotnego ustalenia i oddalił w związku z tym roszczenie oparte na normie art.445§1 kc w zw. z art.444§1 kc.

Wobec powyższego, apelacje obu stron jako pozbawione słusznych podstaw podlegały oddaleniu, gdyż nie zdołały podważyć słuszności i prawidłowości zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny orzekł zatem jak w punkcie 1) sentencji, na mocy art. 385 kpc. Rozstrzygnięcie w przedmiocie wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym miało za podstawę § 2 ust.2 i 3 w zw. z §11 ust.1 pkt.25 w zw. z §13 ust. 1 pkt.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j.Dz.U. z 2013 r., poz.461), przy czym wniosek pełnomocnika powoda o przyznanie wynagrodzenia w wysokości 150% stawki

minimalnej został przez Sąd Apelacyjny uwzględniony, z uwagi na znaczny nakład pracy tego pełnomocnika w niniejszej sprawie.

SSO-del. Ewa Solecka SSA Ewa Tkocz SSA Joanna Kurpierz